

ΛΑΪΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

Η τελευταία φορά που παρουσίασε η Υδρια λαϊκές φράσεις ήταν στο τεύχος 45-46, η μελέτη τους όμως ξεκινάει από πολύ παλιά, από τα πρώτα τεύχη της (1973). Σήμερα η μελέτη έχει προχωρήσει πολύ, δε μπορούμε όμως ακόμα να τη δώσουμε πλήρη. Αλλά επειδή πιστεύουμε πως τα δείγματα αυτά του γνησίου λαϊκού λόγου πρέπει να μην ξεχνιούνται και πως μας οδηγούν σωστά στη γλώσσα, δίνουμε σ' αυτό το τεύχος μερικά παραδείγματα συντομα σχολιασμένα. Συντομα, ελπίζουμε, η Υδρια η τα Οστράκα θα παρουσιάσουν μια πλήρη μελέτη.

1. Αγρια χαραματα.
2. Νταλα μεσημερι.
3. Βρεχει ο Θεος με το Θεο.
4. Θεορατος.
5. Θεοσκοτεινα.
6. Ειδε το Θεο με τα ματια του.
7. Πιανει το θεο πως...
8. Βρεχει του καλου καιρου.
9. Το λεει η καρδια του, η περδικουλα του.
10. Μου ανεβαινει το αιμα στο κεφαλι.
11. Με βαρεσε, με χτυπησε (το κρασι) στο κεφαλι.
12. Ριξ το εξω!
13. Καημενη εγω!
14. Μιλα καημενε!
15. Εγω η μαυρη!
16. Τι ερημια, θα ρθει!
17. Σεισου να σε σεισου.
18. Κανανε το ενα τους.
19. Μου κατεβηκε.
20. Δεν κατεβαζει το ερμο!
21. Μου ρθε να...
22. Δε μου ρχεται, δε μου παει να...

23. Δε μου ρχεται, δε μου παει (το ρουχο).
24. Μου φυγε.
25. Κανει του κεφαλιου του.
26. Δε βαζει μυαλο.
27. Δε λει τιποτα αυτο το πεπονι.
28. Αν πει πως βρεχει...
29. Τι κανει εδω αυτο; Τι κανεις εδω;
30. Τι εκανε λει;
31. Δε μου κανει.
32. Που θα μου πας!
33. Που το παει το παιδι, το βιβλιο.
34. Θα με πας σπιτι;
35. Παω μ εκατο.
36. Εχω το λαιμο μου (ποναι).
37. Τι επαθε το τραπεζι;
38. Τι να σου κανει; Τωσω χρονων καρεκλα.
39. Μη μου το λες!
40. Δε μου λες, με κοροϊδευεις;
41. Καλε τι μας λες!

Φρασεις σαν τις παραπανω μπορούν να ειναι πολυ διδακτικες για την ουσια της γλωσσας, δηλαδη για την ουσιαστικη της σχεση με τα πραγματα. Ειναι λοιπον ενδειξεις ενος ολοκληρου πολιτισμου, που τις μορφες του δηλωνουν (πιο καλα λενε) καθαρα για τον γλωσσικα ελευθερο ανθρωπο. Αυτες οι μορφες ειναι ολες οι δυνατες μορφες του φυσικου ανθρωπινου πολιτισμου, οργανικες κι αρμονισμενες ετσι, που η γλωσσα μπορει να τις κανει πραξη: ειναι γλωσσικες πραξεις συγχρονες με αλλες πραξεις και με τα πραγματα.

Με μια συντομη ματια στις προχειρες παραπανω φρασεις μπορουμε να δουμε οτι, αν παρουμε για κριτηριο τις καταταξεις μας, θα βρουμε στις φρασεις αυτες διαφορα δειγματα. Πιο σωστο ομως θα ηταν να μελετησουμε αυτες τις φρασεις χωρις ορους. Ετσι θα κερδιζαμε πιο πολυ γλωσσικα και οι φρασεις δε θα ξεχωριζονταν, αλλα θα εμεναν οργανικες κι οργανωμενες, ζωντανες.

Αν ομως θελουμε οπωσδηποτε να βρουμε καποιους ιδιαιτερους, ορισμενους χαρακτηρες, θα δουμε πολλα και διαφορα στοιχεια και θα κανουμε γονιμες παρατηρησεις για τη γλωσσα.

Πρώτα – πρώτα θα φανει καθαρά ο ποιητικός χαρακτήρας της γλώσσας. Οι φράσεις αυτές είναι δυναμει ποιητικές. Πρέπει να οργανωθούν σε στίχους, με μέτρο, για να γίνουν ποίηση.

Δείχνουν πως οι συνηθείς επιστημονικές κατηγορίες θα τις νεκρώναν.

Είναι φανερό πως μέσα τους είναι πλήρη τα στοιχεία του μύθου και της πρωταρχικής ανθρωπίνης σκέψης και φιλοσοφίας.

Φαίνεται το ίδιο καθαρά πως ο ήχος είναι νοήμα στη γλώσσα και πως ο ρυθμός (τονών, μεγεθών, ήχων κ.λ.π.) είναι εγγενές στοιχείο της γλώσσας. Το υφός ξεπερνάει τις λέξεις σε νοήματα και φτάνει σαν ήθος ψυχής στον αναγνώστη-ακροατή. Τέτιες φράσεις (ο κορμός της γλώσσας μας) δείχνουν πως οι κατηγορίες (ακόμη και οι πιο βασικές για μας, όπως ζωντανό-νεκρό, δες γ. π. αρ. 29) είναι ολοτελώς συμβατικές.

Προπάντος φαίνεται καθαρά ποσο απλά μιλάει η γλώσσα και φτάνει ο,τι φτάνει. Κινούμενη με τη ζωντανία της πραγματώνει μορφές πολλές φορές ασχέτες μεταξύ τους για μας.

Και πρέπει να λογαριασούμε, τελικά, ότι ολοκληρή η ουσιαστική μας γλώσσα (όχι μόνο η νέα ελληνική, αλλά και η αρχαία και η κάθε γλώσσα, η γλώσσα του ανθρώπου) είναι τέτια. Κάθε άλλου είδους γλώσσα είναι ασημαντή χαρτική κατασκευή.

Αυτές λοιπόν οι μορφές της γλώσσας μας είναι δείγματα της πραγματικότητας, όσο τα δημοτικά τραγούδια.

Σωκρ. Α. Σκαρτσής

